

Analyse af Kortlægning af Dansk filmpædagogik på grundskoleniveau

Laura Søndergaard Isaksen ved Animated Learning Lab

Februar 2017

Analysen er udarbejdet af Laura Søndergaard Isaksen,
Kandidatstuderende i Pædagogisk Filosofi ved Aarhus Universitet.

Udgiver:

Animated Learning Lab
The Animation Workshop - VIA University College
Kasernevej 5
DK-8800 Viborg

Forsideillustration: Fruzsí Gaal
Layout: Jane Lyngbye Hvid Jensen og Mette Islev

The Animation Workshop
VIA University College

INDHOLD

ANALYSE AF KORTLÆGNING AF DANSK FILMPÆDAGOGIK PÅ GRUNDSKOLENIVEAU VED ANIMATED LEARNING LAB	4
Filmfaglighed	5
Brobygning mellem skole og filmbranche	6
Brugen af eksterne konsulenter	6
Produktionsorienteret undervisning	7
Filmanalyse og filmoplevelse	7
Filmproduktion	8
Fagfaglig/didaktisk integration i proces og produkt	8
Det færdige produkts betydning	9
Motivation og inklusion	10
Filmpædagogik som motiverende pædagogisk redskab til inklusion	10
Forankring	11
Anerkendelse af filmpædagogikkens betydning for undervisning, udvikling og didaktik	12
Opsamling af anbefalinger	14
HENVISNINGER	15

Analyse af Kortlægning af dansk filmpædagogik på grundskoleniveau

Laura Søndergaard Isaksen ved Animated Learning Lab

Denne analyse er udarbejdet på baggrund af et samarbejde med Animated Learning Lab (ALL) - The Animation Workshop/VIA UC. Analysen har til hensigt at danne et generelt billede af de anbefalinger, erfaringer og resultater, der er repræsenteret i "Kortlægning af dansk filmpædagogik på grundskoleniveau"¹. Målet med kortlægningen har været at samle anbefalinger, erfaringer og resultater fra filmpædagogiske aktiviteter, projekter og satsninger.

ALLs interesse i udarbejdelsen af kortlægningen grunder i et ønske om at opdyrke samarbejde på tværs af det filmpædagogiske miljø i Danmark, med ønske om at synliggøre erfaringer og anbefalinger, så implementering og videreudvikling af filmpædagogik i undervisningen kan kvalificeres bedst muligt.

Kortlægningen kan dermed bruges som redskab til lærere, pædagoger, filmfaglige professionelle, forskere og pædagogiske udviklingskonsulenter m.fl., der ønsker at få indblik i filmpædagogiske erfaringer eller konkrete anbefalinger til arbejdet med filmpædagogik. Der er sigtet efter at give et aktuelt overblik over filmpædagogiske projekter og tiltag i nyere tid. Kortlægningen indeholder i alt 54 projekter og initiativer. Antallet af projekter er højere end antaget før kortlægningens igangsættelse, men kan ikke siges at være repræsentativt for den samlede filmpædagogiske erfaring. Grundet projektets begrænsede omfang, samt fokus på aktiviteter inden for grundskolen, kan det ikke konkluderes, at kortlægningen er fyldestgørende for den samlede filmpædagogiske satsning. Der kunne således have været hentet væsentlige erfaringer, satsninger og anbefalinger hjem fra f.eks. fritidsaktiviteter og aktiviteter på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Kortlægning, samt følgende analyse, er ikke udført for at give et kvantitativt indblik i filmpædagogiske aktiviteter, derimod er der forsøgt at give et overblik over hvem der har erfaringer med filmpædagogik og hvordan der konkret arbejdes med filmpædagogik i skolen; Hvad virker og hvordan kan vi udvikle filmpædagogikken?

Denne analyse er først og fremmest skrevet på baggrund af de projekter, der er repræsenteret i "Kortlægning af dansk filmpædagogik på grundskoleniveau", dernæst på baggrund af diskussioner og interview med deltagere i kortlægningens styregruppe, samt deltagelse i møder i Filmpædagogisk Netværk og Filmpædagogisk Ekspertmøde afholdt af DFI. Styregruppen består af Martin Brandt-Pedersen og Jacob Breuning fra Det danske Filminstitut, Susanne Wad fra Station Next, Anne Bertram fra Kulturregion Fyn, Sia Søndergaard og Hanne Pedersen fra Animated Learning Lab og Laura Søndergaard Isaksen, studerende fra Pædagogisk Filosofi ved Aarhus Universitet.

I kortlægningen tegner der sig fire hovedlinjer i de konklusioner, resultater, erfaringer og anbefalinger, der er repræsenteret. Jeg har valgt at inddele i disse hovedlinjer, da jeg mener, det bidrager til dels at tydeliggøre de forskellige dele af filmpædagogikken, dels at tegne et helhedsbillede af hvad de filmpædagogiske erfaringer og anbefalinger indeholder. Nedenfor ses hovedlinjerne og deres indhold i en grov skitse.

¹ Link til kortlægningen. "Kortlægning af dansk filmpædagogik på grundskoleniveau" er udført og redigeret af Laura Søndergaard Isaksen, for Animated Learning Lab. Kortlægningen er blevet til med støtte fra Det Danske Filminstitut. (DFI)

Filmfaglighed	Motivation og inklusion
<ul style="list-style-type: none"> • Brobygning mellem skole og filmbranche • Brugen af eksterne konsulenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Filmpædagogik som motiverende pædagogisk redskab til inklusion
Produktionsorienteret undervisning	Forankring
<ul style="list-style-type: none"> • Filmoplevelse og filmanalyse • Filmproduktion • Fagfaglig/didaktisk integration i proces og produkt • Det færdige produkts betydning 	<ul style="list-style-type: none"> • Anerkendelse af filmpædagogikkens betydning for undervisning, udvikling og didaktik

Denne distinktion bidrager til tydeliggørelse af erfaringernes hovedlinjer og fokusområder, som **i praksis er sameksisterende** og under indflydelse af hinanden. Nedenfor beskrives de enkelte dele nærmere med udvalgte eksempler, resultater og anbefalinger fra de i kortlægningen repræsenterede projekter og organisationer.

Projekter og organisationer er fremhævet med kursiv. For mere information om de enkelte projekter henvises der til kortlægningen, hvor der er links til hjemmesider og rapporter.

FILMFAGLIGHED

Filmfaglighed som begreb er i sig selv et bredt fundament af viden og know-how om filmanalyse og filmproduktion. Martin Brandt-Pedersen stiller i "Læring med levende billeder" spørgsmålet: "Hvad er filmfaglighed?" Og særligt vigtigt for kortlægningens fokusområde spørges der til, hvad filmfaglighed i grundskolen skal være.

"Der er ganske enkelt brug for en afklaring og en debat omkring, hvad filmfaglighed og filmpædagogik skal være i en folkeskolesammenhæng. Det er ikke, fordi der er brug for en facitliste, og der er ingen, der vil kunne tage patent på præcis, hvad denne faglighed skal indeholde. Ethvert fagområde redefineres løbende og definerer sig selv løbende gennem intern faglig debat. Og det er denne faglige debat, der er brug for, for at få sat skub i udviklingen på det filmpædagogiske felt."

Brandt-Pedersen, 2010, s. 125

Den faglige debat, som Brandt-Pedersen her opfordrer til, er vigtig for det udviklingsarbejde, der er nødvendig, hvis filmpædagogikken skal implementeres i grundskolen. Det er den, fordi filmpædagogikken udspiller sig i et tværfagligt felt af filmfaglighed, fagfaglighed og didaktik i fagene i skolen. Vi har med andre ord brug for at debatten omkring, hvad filmfaglighed i grundskolen er og skal være i fremtiden, udspiller sig i et samarbejde mellem lærerne, pædagogerne, de professionelle filmfolk, skoleledere, undervisningsudviklere, projektledere, politikere m.fl.

De eksisterende professioner og fagligheder tilbyder hver deres fagområde med det indhold og sigte, der tilhører dette fagområde. Det er langt fra givet, at lærere og pædagoger, der giver sig i kast med filmpædagogiske aktiviteter og undervisningsforløb, har den nødvendige filmfaglige viden, der skal til for at opkvalificere det filmfaglige i aktiviteten. Omvendt er det heller ikke givet, at de filmfaglige professionelle bidrager med didaktiske og pædagogiske overvejelser i forhold til en aktivitet. Debatten må altså udspille sig tværprofessionelt. "Filmpædagogisk Netværk", initieret af DFI, er et eksempel på et forum, hvor den tværprofessionelle debat kan tage sit afsæt. Netværkets formål er, at aktører i det filmpædagogiske miljø får mulighed for at få indblik i hinandens aktiviteter, planer og overvejelser for derigennem at styrke samarbejdet på tværs af professioner og organisationer.

Målet med denne analyse er at bidrage til debatten ved at tage udgangspunkt i den erfarede og eksperimentelle udvikling af filmpædagogikken. Det er i de afprøvede projekter og i de erfaringer og resultater, der følger i kølvandet på disse, at vi kan se virkningerne af filmpædagogikkens indtog i grundskolen. Filmpædagogikken defineres derfor også løbende gennem de afprøvede forløb.

En genganger i erfaringer og anbefalinger fra projekterne i kortlægningen lyder på, at der i filmpædagogiske aktiviteter i skolen etableres et samarbejde med filmfaglige professionelle. Samarbejdet kan tage sig forskelligt ud. Nedenfor er der skelnet mellem fokus på "brobygning mellem skole og filmbranche" og "brug af eksterne konsulenter". Begge områder afspejler det tværprofessionelle samarbejde, men i projekter, der har satset på brobygningen, ses et mere kontinuerligt samarbejde mellem skole og filmbranche.

Brobygning mellem skole og filmbranche

Brobygning mellem skole og filmbranche er karakteriseret ved et indgående samarbejde, hvor filmfaglige professionelle og lærer og pædagoger samskaber didaktiske designs.

"Give me Five", "Animated Learning Labs" og "Film for børn og unge", Kulturregion Fyn er eksempler på satsninger, der har fokus på brobyggende samarbejde mellem skole og filmbranche. Dette afspejles i en samlet filmpædagogisk satsning, hvor udviklingen af filmpædagogikken viser sig på flere niveauer, hvilket ses gennem forløb, der fokuserer på:

- Lærernes kompetenceudvikling gennem hands-on workshops, oplæg- og efteruddannelse, samt samarbejde med filmfaglige professionelle.
- Elevernes arbejde med film, samt inddragelse af filmprofessionelle konsulenter i undervisningen.
- Videndeling og fællesskab på tværs af de deltagende skoler.
- Ansatte projektledere og tovholdere, der samler erfaringerne og arbejder på forankring af filmpædagogik på grundskoleniveau.
- Følgeforskning, der bidrager med et udefrakommende blik og en kritisk undersøgende tilgang. Forskningen fremhæver erfaringerne og er dermed med til at tydeliggøre, hvor der yderligere skal sættes ind.

På Fyn beskrives disse trin som "best practice", altså den optimale måde at arbejde med udviklingen af filmpædagogik. I Viborg (ALL) fokuseres der særligt på fællesskabet mellem de lærere, pædagoger, skoleledere og projektledere, der samarbejder om den filmpædagogiske udvikling. Fællesskabet betegnes som "Klyngen", og anses for nøglen til udvikling.

Brugen af eksterne konsulenter

Brugen af professionelle filmfolk i udviklingen af filmpædagogiske aktiviteter øger fokus på filmfagligheden. Det er ikke alle projekter, der har midler til at satse så bredt som ALL og Kulturregion Fyn. Men erfaringer med brugen af filmfaglige professionelle som konsulenter som motivationsfaktor og som sparingspartnere i filmpædagogiske aktiviteter findes også i mindre projekter. Brugen af eksterne konsulenter er angiveligt langt mere omfattende, end kortlægningen har kunnet gøre rede for.

Her er det en anbefaling fra det multimodale projekt "LearningTechLab (LTL)" på Antvorskov skole, der peger på to vigtige grunde til at bruge professionelle filmfolk:

LearningTechLab anbefaler brugen af professionelle filmfolk. Kurser i "SmåP"², grundkursus i filmproduktion "Filmlinjen"³, samt grundkursus suppleret med workshops har rustet lærerne til kunne give eleverne den rette feedback og teknisk hjælp.

- Brug de professionelle filmorganisationers kurser til efteruddannelse
- At arbejde med professionelle filmfolk i projekterne i klasserne, giver autenticitet, særligt hos udskolingseleverne, "en fornemmelse af at arbejde med 'rigtige' filmfolk". (Kamstrup, 2016)

Sidst nævnte anbefaling fra "LTL" er altså den erfaring, at de udefrakommende filmfaglige professionelle kan medvirke til motivation hos eleverne. Autenticitet må nødvendigvis stamme fra det faktum, at de netop er professionelle. De kan deres filmfaglige håndværk, og eleverne kan mærke den sikkerhed og det brede perspektiv, der følger med professionalitet. Når "LTL" anbefaler, at man bruger professionelle filmorganisationers kurser til efteruddannelse, hænger det sammen med, at læreruddannelserne netop ikke indeholder den kvalitet af film- og mediefaglige viden, som kan opkvalificere filmpædagogikken i skolen. (Wad, 2016)

² SmåP – Små produktioner, undervisningsmaterialer udbudt af Station Next

³ Filmlinjen er Station Nexts faste undervisningstilbud

PRODUKTIONSORIENTERET UNDERVISNING

Produktionsorienteret undervisning er kendetegnet ved, at proces, produktion og produkt udgør rammen for undervisningen, mens det indholdsmæssige stadig kan have et fagligt sigte. Laver man eksempelvis film i dansk om ental og flertal, udgør dette det faglig indhold. Vi skal dog huske på, at filmfagligheden også er til stede, dermed vil der være tale om dobbelt fagligt eller tværfagligt indhold. Produktionsorienteret undervisning er æstetisk og kreativ, hvilket ses gennem det, at eleverne selv er aktivt skabende.

Produktionsorienteret undervisning skal forstås bredt og kan ikke begrænses til arbejdet med f.eks. film. I kortlægningen findes der eksempler på projekter med et multimodalt produktionsorienteret fokus, som ikke er begrænset til filmproduktion alene. Filmproduktion indeholder dog et stort potentiale som udgangspunkt i produktionsorienteret undervisning, bl.a. ved at ramme ind i børn og unges egen kultur, samt ved at ramme ind en samfundsmæssig udvikling, hvor film, levende billeder og andre digitale udtryksformer til stadighed påvirker os mere og mere, hvilket sætter krav til børn og unges evne til at være kritiske forbrugere og skabere af disse udtryk. Derfor er filmoplevelse og filmanalyse en væsentlig indgangsvinkel til elevernes "film literacy", og det medvirker til at opkvalificere elevernes egen produktion.

Filmanalyse og filmoplevelse

Det er en antagelse, at det mest anvendte filmpædagogiske arbejde i grundskolen er filmanalyse. Der er i kortlægningen ikke mange eksempler på direkte filmanalytiske forløb. Det kan skyldes, at arbejdet med filmanalyse er velimplementeret i f.eks. danskfaget, og dermed ikke anses som selvstændige filmpædagogiske projekter.

De teknologiske muligheder for filmproduktion i dag er mangfoldige og under kontinuerlig udvikling, hvilket også løbende sætter nye krav til anvendelsen af filmproduktion i undervisningen. Mobiltelefoner og tablets har altså givet produktionen nye muligheder, og det er naturligt, at der er fokus på at afprøve disse nye muligheder.

Det ville dog være forkert at antage, at filmanalyse ikke fordrer kontinuerlig udvikling. "Hans-Christian Christiansen, AVU-Medier", sætter fokus på de stadig stigende krav til filmanalysen gennem udviklingen af nye modeller for filmanalyse. En vigtig pointe, Christiansen fremhæver, er, at der hele tiden opstår nye genrer og anvendelser af levende billeder, f.eks. på digitale platforme som YouTube, Facebook, Vimeo m.m., og udviklingen kræver, at modeller til filmanalyse løbende tilpasses disse platforme.

En anden mulig forklaring på denne kortlægnings mangel på filmanalytiske eksempler er kortlægningens begrænsede omfang. Det ville kræve en større kortlægning eller en direkte undersøgelse af de filmanalytiske erfaringer i undervisningssammenhænge for at kunne give et bedre billede af, hvordan de filmanalytiske redskaber fungerer i praksis. Der er dog eksempler fra denne kortlægning, der fortæller, at filmanalyse er et aktivt redskab i undervisningssammenhænge. Tal fra "BUSTER Filmfestivals" evaluering 2015 viser, at ud af 37.664 besøgende er 76 % skoler og institutioner. "BUSTER" leverer endvidere undervisningsmateriale til de viste film, men da dette er et frivilligt tilbud, og der ikke registreres hvor mange, der anvender dette eller andre redskaber til analyse efter filmvisningerne, kan der ikke konkluderes på, hvordan skolerne arbejder med filmanalyse.

Kortlægningen kunne med fordel have inkluderet en liste over filmpædagogisk undervisningsmateriale, men for at være relevant for denne kortlægning var det nødvendigt, at materialerne var afprøvede og evaluerede for at få belyst erfaringer og anbefalinger fra brugen af disse.

Et eksempel på et projekt, der har fokus på filmoplevelse såvel som filmanalyse, ses i en tredeling fra "Salaam Film+ Dialog" og "Salaam filmfestival". Her er der fokus på **filmvisning, relevante oplæg** fra aktuelle opdragsholdere og efterfølgende **debat**. Her er det filmens indhold og kontekst, der er tages op i både oplæg, filmvisning og debat. Erfaringerne omkring denne tredeling peger på, at dette gør filmoplevelsen mere nærværende.

”Når vi udvælger oplægsholdere til vores filmvisninger, vælger vi gerne nogle som fra eget liv har kendskab til de temaer som filmene berør. Det giver et godt udgangspunkt for et personligt og tankevækkende oplæg, hvilket fungerer som et godt fundament for en god dialog. Det er derfor positivt at konkludere, at dialog og oplægsholdere har den ønskede effekt.”

Evalueringsrapport for Salaam Filmfestival , 2014-2015, s. 28

Efterbehandling af både filmoplevelse og filmproduktion er vigtig for at opkvalificere elevernes forståelse for de filmiske virkemidler. Arbejdet med filmanalyse og debat omkring filmens indhold er væsentligt for udviklingen af elevernes ”film literacy”. Kritisk og analyse af andres og egne produktioner er med til at bevidstgøre eleven om filmens virkemidler og kommunikationsmuligheder.

Filmproduktion

Det er en antagelse, at det mest anvendte filmpædagogiske arbejde i grundskolen er filmanalyse. Der er i kortlægningen Filmproduktion fordrer den aktive elev. De kompetencer, eleverne erhverver sig ved at producere film i undervisningen, kan ses ud fra EMU's vejledning om it og medier i undervisningen, beskrevet som elevernes digitale kompetencer eller de fire elevpositioner:

- Eleven som kritisk undersøger
- Eleven som analyserende modtager
- Eleven som målrettet og kreativ producent
- Eleven som ansvarlig deltager.

I praksis er der selvfølgelig tale om flydende grænser, men de fire elevpositioner beskriver og afgrænser nogle særlige kendetegn for elevernes læreprocesser.

I fagformål, læseplaner og fagenes vejledninger er der givet en række eksempler på, hvordan der inden for det enkelte fag arbejdes med it og medier. Desuden er der skrevet en vejledning for temaet, der folder begreberne ud og giver inspiration til undervisningsforløb.

(www.emu.dk/modul/it-og-medier-0)

Ministeriet for børn, unge og ligestilling, 2016

EMU lægger således op til, at it og medier inddrages i fagene, og her egner filmproduktion sig til at støtte fagformålene, da indhold og handling i filmen, samt produktion af film som udtryksmiddel, kan afspejle disse.

Fagfaglig/didaktisk integration i proces og produkt

Som tidligere nævnt arbejdes der tværfagligt, når der arbejdes med filmproduktion i undervisningen, da der både er knyttet faglige kompetencer til fag og film. Denne tværfaglighed ser ud til at have en positiv virkning på tilegnelsen af de fagfaglige kompetencer. Et eksempel herpå er fra projektet ”Animeret til læsning”. Til projektet blev der udviklet tests til at konkludere, hvorvidt animationspædagogikken havde indvirkning på elevernes læseforståelseskompetencer.

”Disse elementer er i casestudiet gjort operationelle, og de deltagende børns læseforståelseskompetencer er blevet testet ved projektets begyndelse og afslutning. Testresultaterne viser en markant fremgang i læseforståelseskompetencer i alle ovennævnte delkomponenter af læseforståelsesindekset. På baggrund af disse resultater analyseres, diskuteres og reflekteres det, hvordan der i relation til folkeskolens trinmål og tilegnelsen af læseforståelsesstrategier kan argumenteres for, at børns læseforståelseskompetencer kan fremmes gennem animationspædagogik”

Hanne Pedersen

Animeret til læsning udmærker sig som eksempel på et tværfagligt projekt i kraft af, at det sættes i direkte forbindelse mellem animationspædagogikken og dennes betydning for elevernes læseforståelseskompetence. Men det udmærker sig i særdeleshed som godt eksempel, fordi der er udviklet tests, der kan indfange tværfaglighedens betydning. Dette kan være med til at sætte spørgsmål ved de tests, der almindeligvis bliver anvendt i grundskolen; Er disse tests gode nok til at kunne indfange kompleksiteten af den tværfaglige undervisning, som inddragelsen og it og medier i undervisning er et resultat af?

”I dansk pædagogik er der endnu ikke tradition for at trække linjer og opbygge sammenhænge mellem læsepædagogik og mediepædagogik. Set både fra et forsknings og et praksisperspektiv lever disse to felter stort set hver deres eget liv (...).”

Hanne Pedersen

Under hvert projekt i kortlægningen er der indskrevet, hvilke undervisningsfag/område projekterne berører. Der er altså i kortlægningen forsøgt at tydeliggøre tværfagligheden. Flere af projekterne forholder sig da også reflektivt til det tværfaglige og dermed til brugen af film som redskab til den fagfaglige eller didaktiske undervisning.

Der er i kortlægningen gode eksempler på, at tværfagligheden kan lykkes i filmpædagogiske aktiviteter i skolen f.eks. projektet ”Animated Science”, hvor naturfagene har leveret det centrale indhold til elevernes egenproduktion. Der er dog stadig meget arbejde, der skal gøres for at filmpædagogiske aktiviteter kan anses som implementeret didaktisk redskab i andre fag end danskfaget. Her er det Kirsten Drotner, der ud fra undersøgelsen af DFI’s film- og mediepædagogiske tilbuds betydning for undervisningen i grundskolen konkluderer:

”Ingen af de undersøgte DFI-aktiviteter udnyttes til, at eleverne overfører deres læring til andre fag og fagligheder. Det kan skyldes, at alle aktiviteterne har fundet sted som en del af danskfaget og ikke i tværfaglige sammenhænge.”

Drotner, 2016

Lærernes faglighed og rammesætning af undervisningen er afgørende for, at filmpædagogiske aktiviteter udvikles tværfagligt og didaktisk.

Der er altså behov for udvikling af didaktiske designs som forholder sig til det filmfaglige i fagdidaktiske sammenhænge, ligesom det finder sted i projektet ”Animated Learning Labs” i Viborg.

Det færdige produkts betydning

At det færdige produkt har en betydning for eleverne, ses bl.a. gennem erfaringer fra filmfestivaler med fokus på egenproduktion. Det færdige produkt bliver taget med videre og vist for andre. Filmkonkurrencer og filmgalla motiverer både til godt arbejde i selve produktionen, for børnene vil gerne lave en god film, som de kan vise frem, eller de kan f.eks. vinde en pris for ”bedste film”. Filmvisning og bedømmelse af filmene er med til at opkvalificere arbejdet med nye produktioner, da det giver anledning til dialog om bl.a. filmens forskellige virkemidler. Et eksempel herpå er Lunderskov efterskoles filmkonkurrence for alle efterskoler Dolly Awards:

”Dolly Awards ligger lige midt i skoleåret – med god grund. Eleverne har nået at lære så meget om film, at de kan være glade og stolte af deres produktioner. Men der er stadig god tid i skoleåret til at udnytte den nye viden og inspiration, de får med sig hjem.”

Dollyawards.dk

“Vi fokuserer på produktet fordi vi oplever, at det raffinerer processen. Fordi det der med at sige” jeg synes at du skal lave en film, det er lige meget hvordan den kommer til at se ud” det er der jo ikke nogen i hele verden der ville blive motiveret af. Så du skal gøre det så godt som du overhovedet kan, det må være det.”

Wad, 2016

Disse er eksempler på, at den færdige film og kvaliteten af den har en betydning for elevernes motivation. Produktet har ydermere den fordel, at det er et synligt udtryk for de processer eleverne har været igennem. Der kan evalueres og efterbehandles ved at bruge produktet som refleksionsværktøj. Professor ved Syddansk Universitet, Kirsten Drotner anbefaler i sin undersøgelse af Det Danske Filminstituts film- og mediepædagogiske tilbuds betydning for undervisningen i grundskolen, at det produktionsorienterede filmtilbud FILM-X opretter et forum for elevernes produkter:

“FILM-X kan oprette et intranet, hvor elever kan uploade, dele og kommentere deres FILM X-produktioner.”

Drotner, 2016, s. 2

Et sådant forum vil gøre det nemmere for eleverne at kommentere på hinandens og andres produkter. Herigennem kan der inddrages elevproduktioner i det indledende og forberedende arbejde til produktionen samt i evaluering og efterbehandling af det færdige produkt. Det færdige produkt kan ses og behandles af andre, men kan også tages frem igen, når eleverne skal lave nye filmproduktive forløb. Således medvirker produktet til elevernes oplevelse af deres egen udvikling af filmfaglige kompetencer. Laves der f.eks. en række af film i danskfaget, fordelt over længere tid, kan disse film ses samlet og bidrage til elevernes bevidsthed om den filmfaglige udvikling.

På baggrund af undersøgelsen konkluderer Drotner:

“FILM-X udvikler elevernes produktive kompetencer ved at træne deres kreative læring, deres æstetiske bevidsthed, digitale udtryksfærdigheder og evne til refleksion. Herved styrkes ytringsfrihed og produktionskompetence, som er de vigtigste og vanskeligste elementer i digital dannelse og i medie- og informationskompetencer.”

Drotner, 2016, s. 32

Produktion og produkt bidrager således til en samlet proces, hvor også efterbehandling indgår som en vigtig kilde til elevens samlede dannelse.

MOTIVATION OG INKLUSION

Motivation er en central del af samtlige projekter og aktiviteter, der er repræsenteret i kortlægningen. Vi har allerede været inde på, hvordan arbejdet med filmproduktion i undervisningen kan være motiverende gennem arbejdet med filmfaglige professionelle, hvilket skaber autenticitet, gennem det færdige produkt, hvor motivationen ligger i at lave et godt produkt og offentliggørelse af det færdige produkt gennem f.eks. filmfestivaler og filmgalla, hvilket giver eleverne stolthed over produktet.

Filmpædagogikken indeholder således motivationsfaktorer, men disse kan ikke gøre det alene; lærernes og pædagogernes rammesætning for undervisning gennem filmpædagogiske aktiviteter er af afgørende betydning. Således anbefaler f.eks. Drotner:

”Lærerne bør understøtte progression i elevernes film- og medielæring ved eksplicit at stilladssere, dvs. rammesætte, formålet med læringen og tydeliggøre, hvilke delelementer eleverne skal arbejde med.”

Drotner, 2016, s. 2

Filmpædagogik som motiverende pædagogisk redskab til inklusion

De filmpædagogiske aktiviteter kan bidrage til at skabe motivation og inklusion i klassen. De følgende to eksempler fortæller begge noget om filmpædagogikkens sociale egenskaber, men på hver deres måde. Første eksempel er fra projektet ”Animeret til læring”, et forskningsprojekt, der havde som mål, gennem animationspædagogik, at komme med konkrete forslag til motivationsfremmende undervisning, hvor drenge og piger deltog lige motiverede:

”Resultatet fra Føvling var bemærkelsesværdigt. På kun en uge erfarede vi, via vores pilotprojekt, at elever i denne 6. klasse (især drengene), der normalt ville kede sig, blive urolige og destruktive, blomstrede op ved at arbejde med udvikling af deres egen stopmotion film under faste rammer og vejledning – og uden at pigerne på nogen måde blev demotiveret, tværtimod.”

Heidi Philipsen, SDU- Knowledge lab

Resultatet peger på, at brugen af filmpædagogikken i undervisningen kan bruges som inklusion og fokus på ligeværdighed eleverne imellem. Eksemplet tager fat i en velkendt udfordring, der forholder sig til elevernes sociale forhold, trivsel og generelle motivation.

Det andet eksempel viser hvordan børn ved produktionen af animationsfilm arbejder med social forståelse gennem indlevelse i karakterarbejder og ved karakterens udvikling igennem filmen. Projektet ”Animation: children, autism and new possibilities for learning” udmærker sig som eksempel på filmpædagogikkens inkluderende muligheder, fordi der her arbejdes med børn med autisme. Deres evne til at udvikle sociale kompetencer øges i arbejdet med produktion af animationsfilm:

”De største fordele af arbejdet med animationsfilm kan drages gennem den skabende produktion. Evnen til at kunne udtrykke sig gennem animation giver eleverne gode muligheder for at forstå og fortolke følelser, stemninger og situationer. Eleverne med autisme bevægede sig gennem produktionen ind på områder, som normalt anses for problematiske for denne type elever, hvilket førte til emotionel, social og sproglig udvikling. Animationsproduktion viste sig som anvendeligt udtryksmiddel, der gav eleverne en større selvstændighed, og lærerne en større forståelse for elevernes kunnen”

Pedersen, 2016

Projektet var et længere forløb med to børn med infantil autisme og omhandler dermed ikke de udfordrende elevers inklusion i det almindelige klasseværelse. Dog er projektet af væsentlig betydning, fordi det bidrager til elevernes selvforståelse og empatiske kompetencer, som er nødvendige for elevernes inklusion i både skole og samfund.

FORANKRING

Kortlægningens mange forskelligartede projekter bidrager hver i sær med vigtige erfaringer og anbefalinger, der kan være med til at danne baggrund for udviklingen og implementeringen af filmpædagogik i grundskolen. Selvom der i kortlægningen findes eksempler på projekter af længerevarende karakter, tyder det på at filmpædagogiske aktiviteter ikke er fastforankrede i folkeskolen. Professor Lisa Gjedde, reCreate Aalborg Universitet, følgeforsker omkring "Animated Learning Labs", mener, at der er ved at ske et paradigmeskift i retning af mere produktionsorienteret undervisning i grundskolen. Hvis et sådan paradigmeskifte skal blive til en realitet, kræver det f.eks. som projektet "Give me Five" anbefaler "øget synlighed omkring film i skolen". (Det Danske Filminstitut, 2013)

Flere undersøgelser på baggrund af flere projekter ville også kunne bidrage til anerkendelse af de filmpædagogiske muligheder for undervisningen i grundskolen. Det næste eksempel viser, at der skal sættes ind i forhold til netop denne anerkendelse. Manglen på anerkendelse kan skyldes, at vi endnu ikke tillægger produktionsorienteret undervisning den værdi og det potentiale, projekterne fra kortlægningen fremviser.

Anerkendelse af filmpædagogikkens betydning for undervisning, udvikling og didaktik

"Skriftsprogets myndighed" var et projekt, der dannede baggrund for en analyse af, hvorvidt animationsmediet rummer et potentiale for en pædagogik, som fremmer udvikling af myndighed hos elever med skriftsproglige vanskeligheder. I konklusionen lyder det bl.a., at eleverne tildeler arbejdet med animationsfilm samme status som idræt, billedkunst og sløjd. De har ikke øje for, at det kan gøre dem i stand til at deltage i uddannelsessystemet. Hvis elevernes skal kunne se potentialet i animationspædagogik, må pædagogikken anerkendes som kommunikationsredskab på statsligt niveau:

"At Animationspædagogik er personligt, kognitivt og socialt udviklende på samme måde som skriftsprogspædagogikken er den argumentation som må kende og bifalde og inddrage i sin anerkendelseskamp med andre stater. Dette er en forudsætning for at tildele animationsmediet myndighed."

Holmgaard

Man kan stille det spørgsmål, om vi ikke er netop kommet et skridt videre en statslig anerkendelse med begreber som "21. Century Learning Skills" på EU-niveau og "De fire elevpositioner" herhjemme.

"However for better integration of this approach in the classroom there is a need for having the multimodal literacy more appreciated in the classroom, and a greater emphasis on it in the curriculum that matches its use in the cultural media landscape of the 21st century."

Gjedde

Der er fortsat behov for igangsættelse af nye filmpædagogiske projekter, samt for nye og deciderede undersøgelser af disse, så anerkendelsen af filmpædagogikkens potentialer kan få rod fæste. Samarbejde og videndeling af erfaringer på tværs af filmpædagogiske projekter kan være afgørende for dette rod fæste, da det er en påmindelse om, at hvert nyt projekt ikke behøver at starte fra bunden men kan stå på skuldrene af de erfaringer, andre projekter har gjort sig. Ligeledes er det relevant at lave forløb med et kontinuerlig fokus, hvor eleverne arbejder produktionsorienteret i hele deres skoletid. Dette fremhæver kandidat Kristina Rasmussen, Medievidenskab SDU, i hendes speciale:

”Medieproduktionsaspektet som en ny, eksperimenterende måde at arbejde på i undervisningen bør undersøges nærmere, da det netop kan være det faktum, at arbejdsformen var ny, der var afgørende for elevernes motivation og store interesse i produktionen af filmen. Det ville derfor være relevant at undersøge produktionsorienterede læringsformer i en kontekst, hvor de er blevet implementeret og ikke længere er fremmede for eleverne, for derefter at kunne sammenligne med motivationen i den traditionelle undervisningsform.”

Rasmussen, 2016

Hvis produktionsorienteret undervisning, med filmpædagogik som eksempel, skal kunne sammenlignes med traditionelle undervisningsformer, opfordres der således til at lave nye projekter og nye undersøgelser på baggrund af en implementeret og forankret praksis. Som afrunding af denne analyse følger kortlægningens opsamlings af anbefalinger, der kan medvirke til forankringen af filmpædagogikken på grundskoleniveau.

OPSAMLING AF ANBEFALINGER

Følgende anbefalinger er frit formulerede nedslag fra de i kortlægningen repræsenterede projekters egne konklusioner og anbefalinger, udvalgt på baggrund af deres gentagelse gennem projekterne:

- Styrk filmens egen-faglighed og særlige sprog i grundskolen
- Anvend film som læringsredskab i de enkelte fag i skolen
- Byg bro mellem skole og filmverden
- Lad eleverne skabe egne produkter
- Styrk læreres og pædagogers kompetenceudvikling

I tillæg til denne analyse og med et ønske om at bidrage til den filmpædagogiske debat, er der blevet produceret tre film, der på baggrund af konferencen ”Animated Learning – Kreativitet og visuelle undervisningsmetoder” med temaet ”Film- og Media Literacy – et værktøj i 21st Century Learning Skills”, stiller spørgsmålet: Hvad skal film i skolen?

3 film fra Animated Learning konferencen 2016:

Hvad betyder film for dig? <https://youtu.be/RZ2GufJ6xfs>

Hvad skal film i skolen? https://youtu.be/2_q31xxDyxw

Hvad er de 3 vigtigste ting, skolen skal, når vi taler om det 21. århundredes kompetencer? <https://youtu.be/kZwsEdJEbTY>

Henvisninger

Brandt-Pedersen, M. (2010).

Filmfagligheden der blev væk - en filmpædagogisk status i et nationalt perspektiv. I G. R.-P. (red.) Hans-Christian Christiansen, Læring med levende billeder (s. 113-137). Frederiksberg C: Samfundslitteratur.

Det Danske Filminstitut. (2013).

Evaluering af Give Me Five. Det Danske Filminstitut og Kulturregion Fyn. Leadership pluss.

Drotner, K. (2016).

Børn og unges arbejde med film: Digital dannelse og produktiv læring for fremtiden. København K: Det Danske Filminstitut.

(2014-2015). Evalueringsrapport for Salaam Filmfestival .

Salaam Film+Dialog.
København: Salaam Filmfestival.

Gjedde, L.

Empowering the Learner Through Digital Animated Storytelling-Developing Innovative Learning Designs for the Multimodal Classroom .
Aalborg Universitet.

Hanne Pedersen, J. H.

Animeret til læsning - et studie i animationspædagogikkens muligheder for at udvikle læseforståelseskompetencer hos elever på folkeskolens mellemtrin.
Nationalt videncenter for læsning.

Holmgaard, A. P.

Skiftsprogets myndighed - kan den udfordres? En analyse af hvorvidt animationsmediet rummer et potentiale for en pædagogik, som fremmer udvikling af myndighed hos elever med skriftsproglige vanskeligheder.
CVU Midt-Vest.

Kamstrup, D. (3. Februar 2016). (red.) Laura Isaksen.

Intern anbefaling fra Antvorskov Skole til Station Next.
Slagelse, Slagelse Kommune: Antvorskov skole.

Ministeriet for børn, unge og ligestilling. (14. oktober 2016).

www.emu.dk. Hentet 14. oktober 2016 fra EMU Danmarks læringsportal: (www.emu.dk/modul/it-og-medier-0)

Pedersen, H. (2016).

"Animation: children, autism and new possibilities for learning."

Animated Learning Lab/The Animation Workshop VIA UC, King's College og PsykologCenteret Viborg.

Pedersen, H. (2016).

Kortlægning af dansk filmpædagogik på grundskoleniveau.

Viborg: Animated Learning Lab/The Animation Workshop/VIA UC.

Philipsen, H. (2013).

Animeret til læring.

Odense: Knowledge Lab, Syddansk Universitet, Institut for Kulturvidenskaber.

Rasmussen, K. (2016).

"SmåP en anima-naturfilm. Et design based research-speciale om animationsfilmproduktion som didaktisk redskab i naturfagsundervisningen i den danske folkeskole."

Kortlægning af dansk filmpædagogik på grundskoleniveau. (L. Isaksen, Red.)

Viborg: Animated Learning Lab/The Animation Workshop/VIA UC.

Wad, S. (30. Maj 2016). Interview med Susanne Wad, Station Next.

Station Next og Susanne Wads erfaringer med filmpædagogik på grundskoleniveau.

(L. Isaksen, Interviewer)

Hans-Christian Christiansen (2016).

8 måder hvorpå film kan bidrage til (digital) dannelse. www.linkedin.com/pulse/8-m%C3%A5der-hvor-p%C3%A5-film-kan-bidrage-til-digital-dannelse-christiansen?trk=hp-feed-article-title-publish

